

ΑΡΤΟΣ και ΟΙΝΟΣ

Χθες και σήμερα

Ομαδική εργασία Α3

5^ο Εσπερινό ΕΠΑΛ Θεσσαλονίκης

Επιμέλεια Ελένη Γούργουλη, ΠΕ02

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Ο άρτος και ο οίνος δεν είναι τίποτε άλλο παρά δύο αγαθά της φύσης, προϊόντα του ανθρώπινου μόχθου.
- Έχουν τη σημασία τους. Προέρχονται από τη φύση. Βγαίνουν από τα σπλάχνα της. Είναι αυτά που βλέπουμε. Άρτος και οίνος.

ΑΡΤΟΣ

➤ Μία από τις σημαντικότερες και πιο χαρακτηριστικές εξελίξεις αυτού του “πολιτισμένου” πλέον ανθρώπου είναι η δημιουργία ενός τεχνητού αλλά και καλλωπισμένου φαγητού που δεν υπήρχε στην φύση και που χρησίμευσε ακριβώς για να καταδείξει τη διαφορά μεταξύ της φύσης και του πολιτισμού, προκειμένου να διακρίνει την ταυτότητα των ζώων από εκείνη του ανθρώπου.

-
- Το ψωμί δεν υπάρχει στη φύση και μόνο ο άνθρωπος ξέρει πώς να το φτιάξει, έχοντας επεξεργαστεί μια εξελιγμένη τεχνολογία που προβλέπει μια σειρά πολύπλοκων λειτουργιών.
  - Το ψωμί επομένως συμβολίζει την έξοδο του ανθρώπου από το ζωικό βασίλειο και τη δημιουργία του «πολιτισμού».

Η Ιστορία του Άρτου

- Ήταν αλεύρι από καβουρδισμένους ή αποξηραμένους σπόρους που είχαν τριφτεί ή κοπανιστεί ανάμεσα σε δυο λείες πείρες. Αργότερα, έμαθαν να ανακατεύουν αυτό το πρωτόγονο αλεύρι με νερό και να παρασκευάζουν τούς πρώτους χυλούς που είναι και οι πραγματικοί πρόγονοι του σημερινού ψωμιού.
- <https://oae.gr/project/istoria-tou-artou/>

ΙΛΙΑΔΑ + ΟΔΥΣΣΕΙΑ

- Στην Ιλιάδα και την Οδύσσεια, οι «τρώγοντες ψωμί» είναι συνώνυμοι με τους «ανθρώπους», ενώ οι θεοί ούτε ψωμί τρώνε, ούτε κρασί πίνουν γιατί κυλάει ιχώρ στις φλέβες τους. *“ἰχώρ, οἶός πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν: οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ’, οὐ πίνουσ’ αἴθοπα οἶνον”* (Ιλιάδα Ε' 340-341).

Επιτέλεια Ελένη Γούργουλη, ΠΕ02

■ Έτσι λοιπόν το ψωμί και το κρασί, ο άρτος και ο οίνος, συμβολίζει την ανάπτυξη του πολιτισμού, η δε χρήση του είτε σε κοινωνικά γεύματα είτε σε ιεροπραξίες δείχνει ότι οι συμμετέχοντες είναι πολιτισμένοι και δεσμεύονται να ενεργούν ως πολιτισμένοι άνθρωποι.

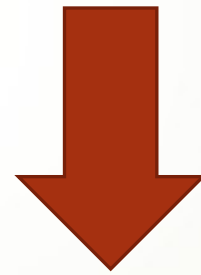

Επιμέλεια Ελένη Γούργουλη, ΠΕ02

“Βηθελεέμ” םֶלֶךְ בֵּית *Bet Lehem*

“οἶκος του ἄρτου”!

ΟΙΝΟΣ

- Έδη από τα αρχαία χρόνια ήταν βασικό συστατικό της διονυσιακής λατρείας, πέρασε στη χριστιανική λατρεία, ως σύμβολο του αίματος του Θεανθρώπου, ενώ η άμπελος των Ευαγγελίων και των Παραβολών έχει ταυτιστεί με τη ζωή, τη χαρά, την κίνηση, το θαύμα και τον ίδιο τον Χριστό.

➔ Ἐγὼ εἶμι ἢ ἄμπελος ἢ ἀληθινή, καὶ
ὁ πατήρ μου ὁ γεωργὸς ἐστίν.

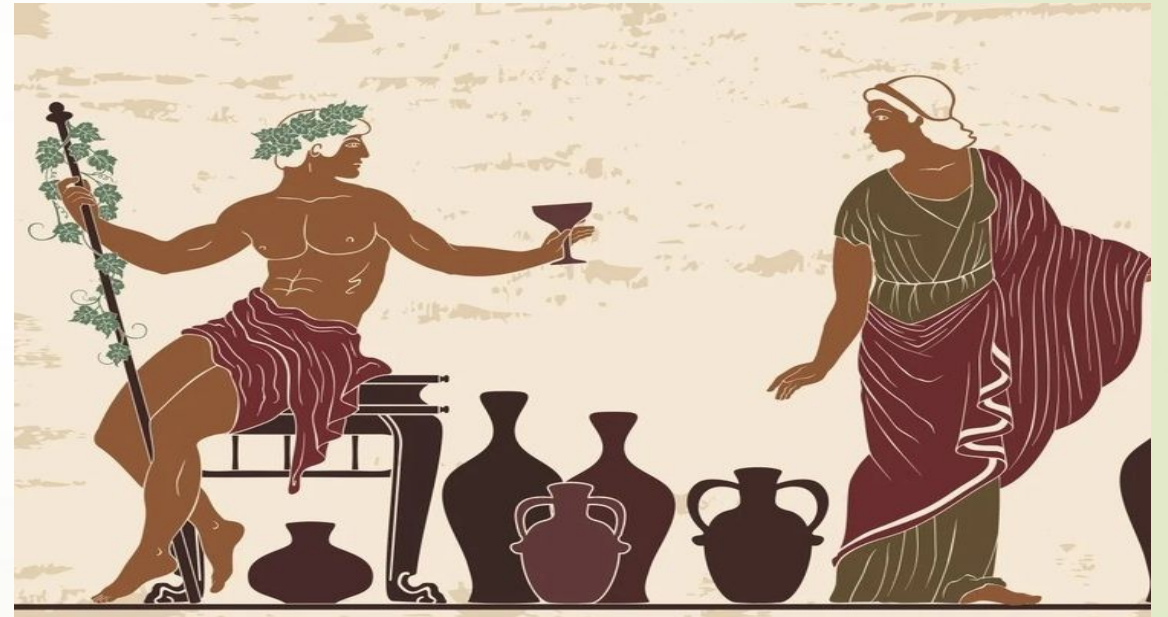
Η ιστορία του Οίνου στην Αρχαία Ελλάδα

- ▶ Τα ίχνη του αμπελιού και του κρασιού χάνονται στα βάθη των προϊστορικών χρόνων. Ο Όμηρος, στα έπη του, χαρακτηρίζει πολλές περιοχές με επίθετα που μαρτυρούν παράδοση οινοποίησης, ενώ στην ένατη ραψωδία της Ιλιάδας ο Νέστορας θυμίζει στον Αγαμέμνονα πως τα κελάρια τους είναι γεμάτα από κρασί που το μετέφεραν καθημερινά από τη Θράκη τα πλοία των Αχαιών διασχίζοντας το πέλαγος.

Η ιστορία του Οίνου στην Αρχαία Ελλάδα (2)

- Στην Κρήτη, τον 17 αιώνα π.Χ., το αμπέλι, που το είχαν φέρει οι φοίνικες έμποροι, καλλιεργούνταν συστηματικά, ενώ στις Αρχάνες βρέθηκε το αρχαιότερο πατητήρι στον κόσμο.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

- Ο θεός Διόνυσος ή Βάκχος είναι μία μυθική θεότητα της Αρχαίας Ελλάδας, γνωστός ως ο θεός του κρασιού και του γλεντιού.

Γέννηση Διονύσου

- Γιος του Δία και της Σεμέλης κόρης του Κάδμου ο Διόνυσος διασώζεται από τις φλόγες που έζωσαν το παλάτι του πατέρα της -μετά από την εμφάνιση του Δία σε όλο του το μεγαλείο- χάρη στην παρέμβαση της Γης, που άφησε τον κισσό να τυλίξει τους κίονες του ανακτόρου και να διασώσει το θείο βρέφος.¹

Γέννηση Διονύσου

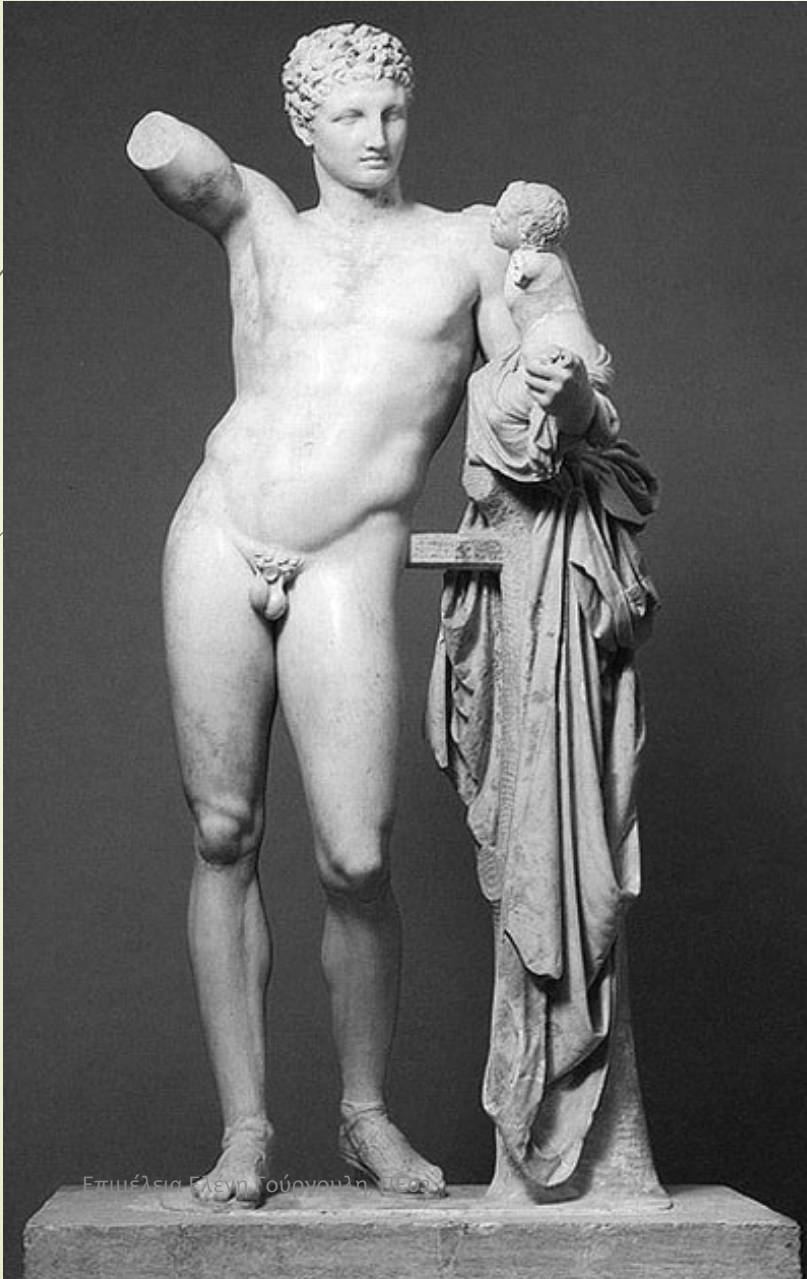
- Ο Δίας τοποθέτησε το βρέφος στον μηρό του εν αγνοία της Ήρας και το έβγαλε στο φως την κατάλληλη στιγμή, όταν ολοκληρώθηκε η κύησή του. Εξαιτίας του γεγονότος ότι γεννήθηκε ανάμεσα στα αστροπελέκια του Δία και την πυρκαγιά του ανακτόρου, ο Διόνυσος έφερε την επωνυμία πυριγενής και εξαιτίας του γεγονότος ότι συνέχισε την κύησή του στον μηρό του πατέρα του μηρορραφής, διμήτωρ και δισσότοκος

Ο Θεός Διόνυσος ξαναγεννήθηκε μέσα από τον μηρό του πατέρα του Δία αφού τον έκαψε η Ήρα με τη ζήλια της

Σύμπλεγμα Ερμή και Διονύσου,
έργο Πραξιτέλη.
Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας

ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΚΑΙ ΟΙΝΟΣ

Ο θεός των καρποφόρων
δυνάμεων της γης,
της βλάστησης,
της αμπελουργίας,
της οινοποιίας

Δεν είναι τυχαίο ότι εδώ είναι
ο τόπος που λατρεύτηκε
ο Θεός Διόνυσος
και αποθεώθηκε το κρασί,
συνδεόμενο
με τις πιο σημαντικές
στιγμές του ανθρώπου.

Ιστορία του Αθηναίου βασιλιά Ικάρου

■ Πατήστε εδώ για το βίντεο

Επιπέλεια Ελένη Γούργουλη, ΠΕ02

Ο Διόνυσος δεν τυραννούσε
ούτε κατέτρεχε τους ανθρώπους
αλλά δια μέσω του κρασιού
τους τραβούσε
στην έκσταση της μέθης,
ανυψώνοντας και
ελαφρύνοντας τους
από τα βάρη
του επίγειου κόσμου.

➤ Κατά την αρχαιότητα υπήρχαν πολλά είδη κρασιού: άσπρο, κιτρινωπό, κόκκινο, μαύρο. Οι αρχαίοι Έλληνες έπιναν κρασί κάθε μέρα, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις το αραιώναν με νερό, καθώς ο "άκρατος οίνος" (μη αραιωμένο κρασί) δεν ενδεικνυόταν για καθημερινή χρήση. Άλλωστε, η ανάμειξη του οίνου με νερό αποτελούσε δείγμα πολιτισμού, αφού οι περισσότεροι πίστευαν ότι μόνο οι βάρβαροι έπιναν τον οίνο "άκρατο", δηλαδή ανέρωτο. Οι αρχαίοι έβαζαν επίσης συχνά μέσα στα κρασιά τους και διάφορα αρώματα, όπως θυμάρι, μέντα, γλυκάνισο, δεντρολίβανο, μυρτιά, ακόμα και μέλι, αλλά ποτέ ρετσίνα.

Επιμέλεια Ελένη Γουργούλη, ΠΕ02

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - Σημερινή εποχή

- ▶ Πολλοί αιώνες έχουν περάσει από τότε που ο θεός Διόνυσος λατρευόταν στα χώματα που τώρα έχουμε εμείς τα αμπέλια μας, πίνουμε το κρασί μας και απολαμβάνουμε τα επιτεύγματα της τεχνολογίας και της επιστήμης.
- ▶ Η ανακάλυψη της Ελλάδας και η περιήγηση στα αμπέλια της μπορεί να προσφέρει αξέχαστα ταξίδια και αναρίθμητες εμπειρίες.

Ο άρτος και ο Οίνος σήμερα

ΥΠΕΡΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ

-
-
- Συγκρίνοντας τη χρήση του οίνου και του άρτου στις παραδοσιακές κοινωνίες με αυτή στις σύγχρονες καταναλωτικές γίνεται φανερό ότι, αν και κάποια από τα είδη των χριστιανικών άρτων, όπως η βασιλόπιτα, η λαγάνα και το χριστόψωμο έχουν περάσει στη σύγχρονη καταναλωτική κοινωνία, όπως και η χρήση του οίνου σε διάφορες κοινωνικές εκδηλώσεις, γίνεται φανερό ότι έχουν χάσει πλέον ένα σημαντικό μέρος του συμβολικού τους χαρακτήρα, μετατρέπόμενα σε καταναλωτικά είδη με στόχο κυρίως τη γευστική ικανοποίηση.

Η δράση έγινε στο πλαίσιο του Συλλογικού προγραμματισμού της Σχολικής Μονάδας
για τον Άξονα Διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση

Δείκτης: Ενασχόληση με ομίλους, σχολικές δραστηριότητες, Προγράμματα

Συμμετείχαν οι μαθητές της Α3 Τάξης

Υπεύθυνη εκπαιδευτικός

Ελένη Γούργουλη, ΠΕ02